

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deložniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kdo ima pravico v imenu Slovencev govoriti?

Gotovo je uže marsikateri domoljub vzdihnil: sam Bog nam pomagaj, da bi jezikovnej vojski za enakopravnost slovenščine brž konec bil; kajti mnogo drugih rečij in vprašanj, ki zadevajo naš gmetni in duševni napredek, čaka uže silno težko, da se jih lotimo. Toda pred vsem moramo skrbeti, da ostanemo na slovenskih tleh Slovenci. V tolažbo nam bodi, da se borba bliža res koncu, kajti enakopravnost pred sodnijami smo ravnokar si priborili, vsaj za prve potrebe.

Na prizadevanje vrlih slovenskih poslancev v državnem zboru je naš justični (pravni) minister dr. Pražak z ukazom od 18. aprila 1882 številka 20513 zaukazal graške deželne nadsodnije predsedniku plem. Waserju, da se ima v njegovej nadsodnji na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem pri vseh sodnijah slovenski uradovati, kedar to potrebujejo ali zahtevajo Slovenci. Znaprej se mora § 19. osnovnih pravic Slovincem pri sodnijah ustrežati in sodnije morajo v civilnih in kazenskih zadevah sprejemati vse v slovenskem jeziku pisane vloge in prošnje, to pa tudi od takih strank, katere sicer tudi nemški znajo. Graška nadsodnja je sklenola potem ukazu ravhati in ga je najavila uže vsem podredjenim sodnijam! Nobena sodnja, noben sodnik ne sme več slovenskega jezika zametovati, nobene slovenske vloge odbiti.

To je prva večja narodna zmaga, prvi večji uspeh naših državnih poslancev, prvi sad več kakor 400 na Dunaj odposlanih slovenskih prošenj. Hvala in slava vsem, ki so pripomagali!

Sedaj treba še priboriti enakopravnosti v šolah. Kedar to dosegnemo, rešeno je narod slovenski največje nevarnosti. Ne pozabimo tega! Popremimo se vseh postavnih sredstev, zlasti uže zato, ker naši narodni sovražniki vse žile napenjajo, da bi ostalo pri dosedanjem ponemčevanju. Sami rogovilijo zoper naše poslance, zoper narodne domoljube, kder le morejo. Podpisujejo prošnje pa še Slovence, slovenske župane lovijo,

da jim pomagajo. Dragi bratje slovenski, ne dajte se goljufati od smrtnih svojih sovražnikov! Pomislite, kdo ima pravico spregovoriti veljavno in prvo besedo, kedar se gre za blagor za obstanek Slovencev, za enakopravnost slovenščine? Morebiti dohaja ta pravica tujcem, Italijanom, Nemcem, Magjarom? Ne in stokrat ne! Prvo besedo v slovenskih zadevah mora imeti Slovenec. Morebiti velja tukaj na prvem mestu beseda slovenskih Judežev, odpadnikov, nemškutarjev, renegatov, ki se matere slovenske sramujejo in v lastno skledo pljuvajo? Tudi ne. Kedar pa je Judež imel med apostoli prvo besedo?

Tujci, Nemci, Italijani, Magjari, Judi, ki pri nas prebivajo in pri nas kruh jedó in, kakor skušnja kaže, se prav dobro redijo in bogatijo, nimajo v naših slovenskih rečeh prve besede. In če to storijo, so predrzni, nesramni in nehvaležni tako, kakor so nemškutarji grdi izdajalci. Teh ne gre poslušati v narodnih zadevah in njihova beseda v sedanjem državnem zboru tudi ne more obveljati.

Prva beseda toraj v naših slovenskih zadevah gre Slovincem samim in tukaj zopet od Slovencev izvoljenim državnim in deželnim poslancem, dalje slovenskim okrajnim, srenjskim, šolskim itd. zastopom. Ti imajo postavno in naravno pravico govoriti v imenu Slovencev. Zato naj podpisujejo le pravi Slovenci, dalje prav slovenski zastopi, prošnje za enakopravnost slovenščine ter jih naj dpošiljajo slovenskim državnim poslancem. Vsi drugi so pri nas več ali manje neprijazni nam Slovincem in tudi pravice nimajo nobene, da bi v našem imenu govorili.

Zato so pa tudi vse prošnje nemčurske, kakoršnih podpisujejo Nemci in tujci in nemčurji po naših mestih, trgih in drugod zoper nas, popolnem neopravičene. Teh ljudij nihče ni od nas pooblastil ter se nimajo vmešavati v naše domače slovenske zadeve, to tem manje, ker pravične zahteve Slovencev nobenemu živemu človeku na svetu ne delajo krivice. Nemci n. pr. naj imajo svoje nemško uradovanje, svoje nemške šole in zavode, a mi Slovenci nismo kakšne smeti, smo tudi ljudje,

ki plačujemo svoje dače jednako Nemcem. Mi ne sovražimo nobenega tujega naroda pa to zahtevamo na slovenskeji zemlji, da ljudje, ki pri nas prebivajo, tudi nas spoštujejo ter se ne drznejo nam na kvar šopiriti se, nas strahovati, zasramovati.

Čujemo, da se nekateri Nemci, v zvezi z nemškutarji res drznejo prošnje pošiljati na Dunaj zoper nas, zoper pred Bogom in svetom opravičeno jednakopravnost našega jezika v uradih in šolah. Slišimo, da so to storila mesta Maribor, Ptuj, Celje, Slov. Gradec, trgi Mahrenberg, Muta, Vozenica, Vitanje, Laško, Kozje. Poroča se nam, da je ptujski nemškutar Mihelič nemške takšne prošnje slovenskim županom doposlal in da so jih nekateri župani res podpisali, posebno okolo Ptuja, Pohorja itd. Vemo, da nemški listi „Tagespost“, „Marburger“ in „Cillier Zeitung“ neprestano Nemce ščujejo zoper nas. Naposled delajo nasprotniki na to, da ob konci maja ali začetku junija skličejo in zbobnajo velik shod — Partei tag — Nemcev, nemčurjev in nemškutarjev v Celje, da bodo zoper nas Slovence psovali in resolucije sklepali ter svetu bahaje se kazali: glejte, kako smo Slovence na spodnjem Štajerskem potlačili, ponemčili, iztrebili; kmalu jih ne bode več!

Kaj hočemo tukaj storiti Slovenci? Najprville imamo slovenske narodnosti svoje še premalo zavedne brate svariti in tako zabraniti, da ne bodo nemških prošenj podpisovali.

Zastran nemških mest in trgov in „Partei-tag“ pa bodemo prisiljeni tudi v Celje in iste dni sklicati velikansk shod štajerskih Slovencev. Na tisoče nas mora privreti, da javno, jasno in glasno, pošteno in postavno protestiramo zoper uže brezsranno in drzno rovanje nekaterih zagriženih prusko nemških kričačev, ki hočejo zavoljo nekaterih, sicer poštenih Nemcev med nami, proglasiti spodnjo Štajersko kot uže ponemčeno pokrajino. Tolike nesramnosti ne smemo in ne moremo mirno prenašati. Toraj na delo!

Zasramovanje Slovencev.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zborni)

I. Kakšno omiko širijo nekateri nemški listi v svojem sovraštvu do Slovencev, to kaže neka mazarija v celovskem lističu: „Freie Stimmen.“ To je pol v nemščini, pol v slovenščini zložena zabavljica na narodnjake. A v tej pesni nabajam vender čudovit stavek, ki dokazuje ravno nasprotje od tega, kar so gospodje dokazati hoteli. Glasi se namreč tam v tretjej strofi, — prositi moram gospode, da smem to čitati, pisano je v takem jeziku, da ga tudi Neslovenec more umeti (bere):

„Das Windische blos nucamo
Wenn reden wir z ljub' mamico
Alj očkam, bratom mit dem Knecht,
Nur da slovensko kommt uns recht.“

Torej! Tu se pravi, da ljudje slovenski samo potrebujejo, kedar z ljubo mamico, z očetom, bratom, ali, kakor se zaničljivo pristavlja, s hlapcem govorijo. Kateri jezik je toraj ljudski jezik? Če ljudstvo med seboj, če vsak z materjo, očetom, bratom samo slovenski govori, se more tu reči: ljudje ne ljubijo svojega jezika?

Da, ljubijo ga, ker je jezik, katerega govoriti so mater slišali in se učili prve svoje misli izražati. A način, kakor se počenja zdaj s slovenskim narodnim jezikom v Koroški, ne odvzima ljudstvu le narodno, marveč tudi moralčno čuvstvo in samosvest. (Dobro! dobro! na desnici.) To ravnanje ponižuje vsak narod, ki ljubi svoj jezik in narodnost, in žalostni izgledi surovosti so se mi poročali tudi iz Koroške, katere surovosti so si pozamezni ljudje roditeljem nasproti dovolili. Meni je pravil nekdo, ki je bil sam navzočen pri tem dogodjaji, kako je nekov iz naše nove šole izišli kmetski fant svojemu očetu povedal v obraz psovko „ti slovenski bedak“ (du windischer Trottel), (Čujte! čujte! na desnici), ker uže zna nemški — saj vemo, kaj pomeni „nemški znati“ — prav za prav nemški lomi, oča pa samo slovenski govori. Če tu, gospoda moja, ne trpi uravnotežena odgoja mladine, sodite sami iz žalostnih dogodjajev. (Istina na desnici.)

Gospoda moja, jaz mislim, da sem vam jasno in žal! resnično sliko o razmerah v Koroški podal in vse ugovore tako pojasnil, da si morete zdaj sami napraviti sodbo, ali imajo v interpelaciji navedene trditve kake neresničnosti v sebi. Pravo in resnično je vse, kar sem omenil, dokaz temu oficijelni akti, katere sem navel; torej morejo pač oni gospodje, kateri so na mojo prošnjo podpisali interpelacijo, biti pomirjeni, ker so resnico in nič kot resnico podpisali.

Gospoda moja! Jaz moram prav za prav obžalovati, da ravno v Koroški v nekih krogih obstaja tako sovraštvu proti Slovencev. A ne morem se čuditi o tem; kajti povsodi, kjer se je ljudstvo iznarodilo, stopali so ravno potomci iznarodenih najhuje proti sonarodnjakom (Istina! na desnici); to vidimo po vsem svetu in tudi v Koroški.

Koroška bila je do 13. in 14. stoletja popolnem slovenska, v tem, ko je zdaj le še v južnem delu slovenska. Ponemčevanje pa se nij izvršilo le z iznarodovanjem, marveč deloma pa naseljevanji, ker je bilo prebivalstvo takrat menj gosto in se vsled tega porinilo proti jugu; a vsekako je bila Koroška nekdanj slovanska; to izprevidamo iz zelo zanimivih spomenikov.

Znano bode pač gospodom, osobito onim, ki se bavijo z nemškim slovstvom, da je 1227. leta „minnesänger“ Ulrich von Lichtenstein potoval po teh deželah. Nastopil je takrat pot iz Benetk, se je tam kot kraljica Venera preoblekel in je skozi Koroško dalje na sever do Česke potoval. Ta Ulrich von Lichtenstein je poslal sla